HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א) [א]קונם שאיני נהנה לך אם אי אתה נוטל לבנך כור של חיטין ושתי חביות של יין הרי זה יכול להתיר את נדרו שלא על פי חכם שיכול לומר לו כלום אמרת אלא בשביל כבודי זה הוא כבודי טעמא דאמר זה הוא כבודי הא לאו הכי נדר הוא מני אי רבי אליעזר בן יעקב נדרי זירוזין הוי אלא (א) שמע מינה פליגי רבנן עליה לעולם רבי אליעזר בן יעקב היא ומודה רבי אליעזר בן יעקב בהאי דנדרא הוי דאמר ליה לא כלבא אנא דמיתהנינא מינך ולא מיתהנית מינאי ת"ש [ב]האומר לחבירו קונם שאתה נהנית לי אם אי אתה נותן לבני כור של חיטין ושתי חביות של יין ר' מאיר אומר (ב) עד שיתן וחכ"א [ב]אף זה יכול להתיר את נדרו שלא על פי חכם שיכול לומר הריני כאילו התקבלתי טעמא דאמר הריני כאילו התקבלתי הא לאו הכי נדר הוא מני אי ר' אליעזר בן יעקב נדרי זירוזין הוי אלא לאו רבנן ופליגי לא לעולם רבי אליעזר בן יעקב ומודה רבי אליעזר בהאי דנדרא הוי משום דאמר ליה לאו מלכא אנא דמהנינא לך ואת לא מהנית לי אמר ליה מר קשישא [ג]בריה דרב חסדא לרב אשי [ד]ת"ש [ג]נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או חלה בנו או שעכבו נהר הא לאו הכי נדר הוא מני °אי רבי אליעזר בן יעקב זירוזין הוי אלא לאו רבנן ופליגי לעולם ר"א בן יעקב ומי סברת דאדריה מזמנא לזמינא לא [ד]דזמינא אדריה למזמנא דאמר ליה מזמנת לי לסעודתיך א"ל אין נדר זה עליך ונדר וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין ת"ש יתר על כן [ה]אמר ר"א בן יעקב האומר לחבירו קונם שאני נהנה לך אם אי אתה מתארח אצלי ותאכל עמי פת חמה ותשתה עמי כוס חמין והלה הקפיד כנגדו [ה]אף אלו נדרי זירוזין ולא הודו לו חכמים מאי לא הודו לו חכמים לאו דאפילו

רש"י

הרי זה יכול. המודר להתיר נדרו בעצמו שלא ע"פ חכם שיכול לומר לו המודר כלום אמרת ליתן לבני כך וכך אלא בשביל כבודי: **זהו כבודי.** יותר שלא אקבל שאיני צריך וכבר הותר הנדר: **מני אי רבי אליעזר בן יעקב.** אע"ג דלא אמר זהו כבודי יותר בטל דנדרי זירוזין הוא: **אלא לאו רבנן היא.** דסברי דלא הוי נדרי זירוזין וש"מ פליגי: **לעולם רבי אליעזר בן יעקב היא.** הא מתני': **ומודה ר' אליעזר בן יעקב בהאי דנדר הוי.** ולא זירוזין דודאי משום נדר ממש קא"ל דאמר ליה לאו כלבא אנא כו': **וחכ"א אף זה.** נודר יכול להתיר (ג) שיכול לומר לו הריני מחזיק לך טובה כאילו התקבלתי ממך לפיכך אינו נדר: **אי ר"א בן יעקב נדרי זירוזין הוו.** שמזרזו ומדירו כדי שיתן לו כך וכך אע"ג דלא אמר התקבלתי הוי בטל דנדרי זירוזין הוו: **אלא לאו רבנן היא.** דסברי דלא הוו נדרי זירוזין אלמא פליגי: **לעולם ר"א בן יעקב היא.** הא מתני': **ומודה.** דהאי לא הוה נדרי זירוזין אלא נדר ממש ולהכי אי אמר התקבלתי לא הוי נדר: **משום דאמר ליה לאו מלכא כו': מני אי ר"א בן יעקב נדרי זירוזין הוו.** המדיר חברו שיאכל עמו ואפי' לא חלה מותר: **אלא לאו רבנן היא.** ופליגי דלא הוו נדרי זירוזין: **לעולם ר"א בן יעקב היא.** ומודה דלאו נדרי זירוזין הוו: **מי סברת דאדריה מזמנא.** דהיינו נדרי זירוזין: **לא זמינא הוא דאדריה למזמנא דאמר ליה מזמנת לי בהדך אמר ליה אין נדר זה קבל עליך ונדר וחלה הוא.** המזומן הא לא חלה הוי נדר גמור: **יתר על כן.** על אותו שאמר במשנה אמר ר"א בן יעקב האומר לחבירו קונם שאיני נהנה לך כו': **והלה הקפיד כנגדו.** אף על גב שפירש לו הכל ואעפ"כ שהקפיד כנגדו אף אלו נדרי זירוזין ומותר: **ולא הודו לו חכמים.** שיהא נדרי זירוזין:

ר"ן

קונם שאני נהנה לך. קונם מה שאני נהנה משלך: **כלום אמרת אלא מפני כבודי.** שאתכבד על ידך בפני הבריות שיראו שאני חשוב בעיניך שאתה רוצה ליתן לי מתנה וזהו כבודי שאתכבד יותר כשיראו שאתה רוצה ליתן ואני איני רוצה לקבל: ואמרינן בירושלמי[ו] דרבי מאיר דפליג באידך ברייתא דמייתינן בסמוך פליג נמי בהא ומפרש התם במאי פליגי דגרסינן א"ר זעירא בסתם חלוקים מה אנן קיימין אם כשזה אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודי כלומר שכשזה אומר כלום אמרת אלא מפני כבודי מדיר חולק עליו ואומר לו לא כי אלא לכבודי נתכוונתי כדי שאתכבד שתקבל מתנה ממני דברי הכל אסור אם כשזה אומר מפני (ד) כבודך וזה אומר מפני כבודי דכ"ע לא פליגי דשרי כינן קיימים בסתם ר"מ אומר סתם כמי שזה אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודי ורבנן אמרין סתמן כמי שזה אומר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודך: **לא ר"א בן יעקב היא.** אף ר"א בן יעקב היא: **משום דא"ל לאו כלבא אנא וכו'.** והכא הוא דשייך למימר הכי מפני שהמזמן אוסר על עצמו נכסי המזומן ומש"ה איכא למימר דדוקא קאמר שאינו רוצה ליהנות ממנו אלא א"כ יקבל הוא ממנו ג"כ הנאה זו דכור א' של חטים וכו' דלאו כלבא הוא אבל במתני' היכי שייך למימר הכי והא המזמן אינו אוסר עליו נכסי המזומן לאדרבה נכסיו הוא אוסר למזומן אם לא יקבל ממנו גם עכשיו הנאה זו. ואחרים אומרים דמשום דהכא בעי למיתן ליה מתנה מרובה משמע דעבד ליה אידך נייח נפשיה דאי לא לא הוה יהיב ליה הך מתנה הלכך שייך למימר לאו כלבא אנא אבל במתני' לא מוכח הכי דעביד איניש להאכיל את חבירו אצלו אף על גב דחבריה לא יהיב ליה מעיקרא מידי: **הריני כאילו התקבלתי.** מפרש בפרק מי שאחזו (גיטין דף עד:) דהיינו טעמא משום דלהרווחה דידיה איכוון והא לא אצטריך. ודוקא כשהבנים סמוכים על שולחנו דבכי האי גוונא שייך למימר דלהרווחה דידיה איכוון שלא יצטרך להוציא משלו לצרכן והא לא אצטריך ובכי האי הוא יכול לומר כן אבל אין הבנים סמוכים על שולחן אביהם הוי איפכא דלהרווחה דידהו קמכוין וכל שאמרו הם הרינו כאילו התקבלנו התירו הנדר ואילו אמר האב כן אין בדבריו כלום. וכתב הרשב"א ז"ל דדוקא בקיום מעשה שייך למימר הריני כאילו התקבלתי דכיון שאפי' היה מקבל ממנו היה יכול להחזיר לו אף מעכשיו יכול לומר הריני כאילו התקבלתי והחזרתיך דאפוכי מטרתא למה לי אבל בבטול מעשה כגון שאמר נכסי אסורין עליך אם תלך למקום פלוני לא שייך למימר הכי לומר לו הרי הוא כאילו לא הלכת שא"א. ואיכא מאן דפליג שאפילו בענין זה יכול לומר כן שאותו תנאי עצמו לא אמרו מתחלה אלא להשלים רצונו שהיה רוצה שלא ילך ועכשיו כיון שאינו חושש אם ילך אם לא ילך כבר נשלם רצונו: **מי סברת דאדריה מזמנא לזמינא זמינא אדריה למזמנא.** כלומר לאו כדס"ד שהמזמן הדיר למזומן דאי הכי אפי' בלא אונס שרי דנדרי זרוזין הוי אלא זמינא אדריה למזמנא כלומר לבקשת המזומן נדר המזמן דא"ל לא מזמנת לי לא תזמינני לסעודתך א"ל אין כלומר כן אזמינך נדר זה עליך כלומר אסור נכסיך או נכסי על עצמך אם לא תעשה כן ונדר המזמן וחלה הוא וכו' הלכך טעמא דחלה הוא הא לאו הכי נדרא הוי דליכא למימר לזרוזיה איכוון שהרי לא היה צריך לזרז אותו דאדרבה הוא בקש ממנו שיזמיננו: **יתר ע"כ אר"א בן יעקב.** האי דאמר יתר ע"כ משום דהכא אע"ג דשייך למימר לאו כלבא אנא שהרי הוא אוסר הנאת המזומן על עצמו אם לא ירצה לקבל ממנו הנאה זו ומש"ה איכא למימר דדוקא נדר אפילו הכי א"ר אליעזר בן יעקב דנדרי זרוזין הן. ולפי פי' זה חזינן השתא דמאי דדחינן לעיל דאפילו ראב"י מודה כל היכא דאיכא למימר לאו כלבא אנא דחויא בעלמא היא ולאו קושטא דמלתא. ולאידך פירושא דכתבינן לעיל דטעמא דלאו כלבא אנא משום דמפלגינן בין מתנה מרובה למתנה מועטת האי יתר ע"כ דאמרינן הכא לאו משום דלא חיישינן לטעמא דלאו כלבא אנא דהא כיון דמתנה מועטת היא לא שייך למימר הכי אלא האי יתר על כן דקאמר משום דסד"א כיון דמייחד ואמר פת חמה וכוס של חמין דווקא נדר ולא לזרוזי בעלמא קמ"ל דאף אלו נדרי זרוזין ולפי פי' זה אכתי קיימינן במאי דאמרינן מעיקרא דכל היכא דאיכא למימר לאו כלבא אנא דהיינו במתנה מרובה אפי' ר"א בן יעקב מודה. ודחינן לא בבתרייתא כלומר בבתרייתא הוא דפליגי רבנן אבל בקמייתא לא. ואיכא נסחי דגרסי ושמע מינה פליגי רבנן עליה שמע מינה:

מסורת הש"ס

א) לקמן סג:, ב) ג"ז שם גיטין עד:, ג) [עי' רש"י כתובות פט: ותוס' ב"ב ז: ד"ה מר], ד) לקמן כז., ה) [תוספתא פ"ב ע"ש], ו) [פ"ח ה"ז],

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הל' יד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף כ:

יח ג מיי' פ"ד מהלכות נדרים הלכה א ופ"ג מהלכות שבועות הל' א טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף יב:

יט ד ה טוש"ע שם ס"ג:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא לאו רבנן שמע מינה פליגי: (ב) שם ר' מאיר אומר אסור עד שיתן: (ג) רש"י ד"ה וחכמים אומרים אף זה נודר יכול להתיר נדרו בעצמו שיכול לומר: (ד) בר"נ ד"ה כלום וכו' אסור אם כשזה אמר מפני כבודי וזה אומר מפני כבודך דכ"ע:

גליון הש"ס

גמ' אי רבי אליעזר בן יעקב זירוזין הוי. קשה לי דלמא איירי במעמיד דבריו עיין בר"ן לעיל דף כא ע"א וצ"ע:

מוסף רש"י

זהו כבודי. שלא אטול ממך (לקמן סג:). **קונם שאתה נהנה לי.** קונם תהא עליך כל הנאה שתהנה ממני (גיטין עד:). **אף זה.** אם רצה הנודר יכול להתירו מאליו בלא שאלת התרת חכם, ואומר לו הריני כאילו התקבלתי (שם) ויאמר לו המדיר הריני כאלו נתקבלתי מה שבקשתי ממך (לקמן סג:). **מר קשישא.** שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא (כתובות פט:). **וחלה הוא.** המדיר (לקמן כז.).

תוספות

מי סברת דאדריה מזמנא לזמינא לא זמינא אדריה למזמנא אמר ליה מזמנת לי אמר ליה אין. פירוש כן אני רוצה לזמן אותך וא"ל זמינא למזמנא דור עליך שאתה מזמן לי ונדר פירוש נדר מזומנא ואמר קונם פירות עלי אם אין אני מזמן אותך ולא הוו נדרי זירוזין משום דדוקא היכא שהמזומן מסרב ומזמן מפציר בו ומזרזו לאכול משלו התם שייך נדרי זרוזין אבל כאן אין צריך לזרז המזומן לאכול שהרי אדרבה המזומן מבקש מן המזמן שידור על כך שיזמנהו: **יתר על כן אמר ר' אליעזר ב"י ואוכל עמו פת חמה.** וא"ת מאי יתר על כן י"ל דהכי קאמר אע"ג דשייך לומר לאו כלבא אנא וא"ת והאמר לעיל דלא הוי זירוזין היכא דשייך לומר לאו כלבא אנא לכן נראה דאמר ליה קונם שאי אתה נהנה ממני לעולם אם אי אתה אוכל היום פת חמה והשתא לא שייך טעמא דלאו כלבא אנא ואשמעינן דאע"ג דפי' לו פת חמה וכוס של חמין דמקפיד הוא טפי וסד"א דמתכוין לנדר אפ"ה שרי:

פירוש הרא"ש

אם אין אתה בא ונוטל לבנך וכו'. דרך כבוד הוא שיקבל מתנה לבניו ולא לעצמו: **שלא ע"פ חכם.** ואין צריך שאלה אע"פ שכל פתח וחרטה עוקר הנדר מעיקרו ואעפ"כ צריך שאלה לחכם האי פתחא מוכחת טפי: **זהו כבודי.** לשוא מתנות: **משום דא"ל לאו כלבא אנא.** וכיון שיש טעם לדבר אמרינן דלנדר איכוון: **דמתהנינא ממך.** דכיון שהוא רוצה שיקבל ממנו מתנה מרובה מסתמא גם הוא נהנה ממנו הרבה: **לאו מלכא אנא.** ומסתמא ההנהו הרבה אחר שתובע ממנו מתנה מרובה: **זמינא הוא דאדריה למזמנא.** המזומן ביקש למזמן שיזמינהו לסעודתו וא"ל אין נדר זה עליך דאזמינת וא"ל המזומן למזמן מודרני מנכסיך אם לא אוכל אצלך כי רצו להזמינו גם לסעודה אחרת והוא חפץ יותר לאכול עם זה האיש ובכה"ג לא הוי נדרי זרוזין אלא לנדר גמור נתכוונו שניהם: **מאי לאו אפי' בקמייתא [לא בבתרייתא].** אבל מהך ליכא למפשט דפליגי דשאני הכא כיון שאמר שאני נהנה לך בהאי פליגי רבנן משום דא"ל לאו כלבא אנא כו': **הלכה כראב"י.** ומסתמא מתני' קאי אלמא פליגי והלכתא כותיה: